

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20

בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי") – (25x2) – 50 נקודות

פרק שני: ספרי קריאה – (50x1) – 50 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

שני הפרקים בבחינה הם **חובה**.

ענה על השאלות על פי ההוראות האלה:

מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.

מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית — בין שבר לאיחוי"

(50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נְעִילָה/ פרץ דרור בנאי

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לא עוֹד זֶר בְּעִירִי
כִּי לְוִיתִי אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה
עַד הֵייתִי לְמַתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים

תִּרְאָה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשָּׁךְ הַזְּמַן מֵעֲבָרִי
וְקִיּוּמִי פֹה שׁוֹב אֵינְנו מְתַנֶּה
אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרַחֲוֹב
יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פְעַם יִתְרַגַּז אוֹ יִטְרַד
אֵז לֹא נוֹרָא

אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְפָה הַזֹּאת כְּאִלוּ נוֹלְדָתִי בָּהּ
כָּכָה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְגַּבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסִּפְנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מְתַנֶּה
וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

על פי שיר זה, תאר והסבר את חוויית ההשתלבות של המשורר בארץ.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תיקון הריחות/ ארו ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טעם עָרַאק וְרִיחַ זַעֲפָרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כָּבֵד לֹא אוֹתוֹ הַיֶּלֶד
אָבוֹד בֵּין רְגָלַיִם שְׂמֻשָּׁחַק סְנוּקֵר
בְּקֶפֶה מְרַקוּ
בְּלֵד.
עֲכָשׁוּ חֲבָרִים
אֲנִי לוֹמֵד לְאָכַל גְּלִידָה מְבֻדָּלָח
מֵאוֹטוֹ שְׂמֻשָּׁמִיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צִפְרִים
בְּעֵרֵב,
אֲנִי לוֹמֵד לְפָתַח דְּלָתוֹת
בְּתַבּוֹת נְגִינָה עֲתִיקוֹת,

עֲכָשׁוּ
נָשִׁים בְּטַעַם תּוֹתֵי שְׂדֵה
מְלֻמְדוֹת אוֹתֵי לְהַרְיֵחַ כְּרִיכוֹת שֶׁל שְׂקֵסְפִיר
מִן הַמָּאָה הַשְּׂבֵעַ עֲשָׂרָה
מְלֻמְדוֹת אוֹתֵי לְשַׁחַק בְּחֲתוּל סִימִי
בְּתוֹךְ סֵלֹן יָרֵק

חֲבָרִים.

שם השיר הוא "תיקון הריחות".

מהו התיקון, ומהו יחסו של המשורר לתיקון זה? הסבר והדגם את דבריך.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

והגירת הורי / יהודה עמיחי

והגירת הורי לא נרגעה בי.
 דמי ממשיך עדין לשקשק בדפנותי
 גם אחר שכבר הנח הכלי על מקומו.
 והגירת הורי לא נרגעה בי.
 רוחות זמן רב על אבנים.
 האדמה שוכחת צעדי דורכים בה.
 גורל נורא. קטעי שיחה אחר חצות.
 השיג ונסיגה. לילה מזכיר יום משפח.
 עיני שהסתכלו זמן רב לתוך מדבר גדול
 ונרגעו מעט. אשה אחת. כללי משחק
 שלא הסבירו לי היטב. חקי כאב וכבד.
 עוד עכשו לבי, בקשי ישתפר
 בלחם אהבתו היומיומית. הורי במו הגירתם.
 על אם הדרך, בה אני תמיד יתום בלי אם,
 צעיר מדי בשביל למות, זקן מדי למשחקים.
 ועיפות חוצב וריקנות המחצבה בגוף אחד.
 ארכאולוגיה של עתיד, בתי נכות
 של מה שלא היה. והגירת הורי
 לא נרגעה בי, ומעמים מרים למדתי
 שפוח מרות למען שתקתי
 בין הבתים, אשר דומים לאניות תמיד.
 וכבר עורקי וגם גידי כסבך
 של חבלים שלא אתיר. ואחר-כך
 מותי וסוף להגירת הורי.

על פי שיר זה, תאר את הקשר בין הבן להוריו, והסבר שתיים מדרכי העיצוב של קשר זה.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון

אַתָּה רוֹצֵה לְדַעַת מָה הָיָה פֶּה פְּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה
 לְפָנַי הַכְּבִישׁ וְהַבְּתִים וְאֵילָנוֹת הַסָּרְקָה?
 חוֹל הָיָה פֶּה פְּעַם בְּמָקוֹם הַזֶּה, חוֹל בְּתוֹלֵי
 וְסַבְתָּךְ הָיְתָה הוֹלְכֶת פֶּה מִתַּחַת לְשִׁקְמָה
 וְצִפְרִים הָיוּ תוֹקְעוֹת מִקוֹרֵיהֶן בְּפָרִי הַלֵּא מוֹגֵן
 וּמִצִּיצוֹת מַעַל רֵאשֵׁה אֶת צִיּוּצֵי הַמְּלַחְמָה הַנוֹרָאָה מְכַל -
 הַמְּלַחְמָה עַל שְׂטַח הַמַּחֲיָה.
 וְסַבְתָּךְ, עֲלָמָה תַּמָּה, חֲשֵׁבָה לְפִי תַמָּה
 כִּי אֱלוֹ הֵן סִמְפוֹנִיּוֹת מְפֹלְאוֹת
 לְכַבּוֹד הַשַּׁחַר הַבוֹקֵעַ מִחֲדָשׁ,
 אוֹלֵי אֲפִילוֹ לְכַבּוֹדָה.
 וְזֶה הֵבִיא אוֹתָהּ לְהִתְיָשֵׁב פֶּה, בְּמָקוֹם הַזֶּה -
 וְאֵת הַשָּׂאָר אַתָּה יוֹדֵעַ, בְּיָדָאִי.

על פי השיר, תאר והסבר את הקשר בין התמימות של הסבתא ובין התיישבותה "במקום הזה".

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

על שתיקתם של התימנים / אהרן אלמוג

אֶל בֵּית סָבִי בָּאוּ תִימָנִים מִמְּחִנֵּה יוֹסֵף
 יָשְׁבוּ וְשָׁתְקוּ
 כְּשֶׁאֶחָד שָׁר הַשְּׁנֵי חִפָּה
 כִּי גִדְּלָתִי בֵּין נֶהְמָה
 לְשִׁתְּיָקָה
 עֲכָשׁוּ הַתְּקִינוּ לְאָבִי טִלְפוֹן וְהוּא יוֹשֵׁב
 וּמְחַפֵּה לְצִלְצוֹל
 שְׂמוֹנִים שָׁנָה שָׁתַק שָׁתְקוּ אָבוֹתָיו
 עֲכָשׁוּ הוּא רוֹצֵה שְׁיִקְשִׁיבוּ לְדַבְּרֵיו

בשיר מתוארות דרכים שונות של תקשורת בין אנשים.
 הסבר והדגם את תרומתן של דרכי התקשורת האלה לבניית משמעות השיר.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מתחת לפני האדמה / אלי אליהו

וּמָה לַעֲשׂוֹת שְׂאֲצִלִּי
 הַנְּתוּחַ הַצְּלִיחַ וּבְגִדְד
 מְתָה. וְלֹא נוֹתְרָה
 אֶלָּא הַמוֹסִיקָה שֶׁהִיא אָבִי
 שׁוֹמֵעַ בְּתַחֲנוּת הַבוֹשָׁה,
 כְּשֶׁהִמְתִּין בְּחִנּוּן הַתֵּת־קֶרְקָעִי,
 לְקַחַת אוֹתִי אֶל צָבֵא הָעַם
 בְּדַרְכּוֹ לְעִבּוֹדָה.

וְלֹא אֲשַׁכַּח לְעוֹלָם
 אֶת עֲצָב יְדוֹ הַמְּגִשְׁשֵׁת
 אַחַר הָעֵבְרִית, לְהַחֲלִיף מֵהָר,
 לְפָנַי שְׂיוֹצָאִים וְעוֹלָיִם
 מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

כיצד באים לידי ביטוי בשיר גם הקרבה של המשורר אל אביו וגם הריחוק שלו מאביו? הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני – ספרי קריאה (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. הכלב היהודי / אשר קרביץ

ברומאן "הכלב היהודי" מסופר על גבורה והישרדות ועל חברות אמיצה. הסבר והדגם קביעה זו על פי עלילת הרומאן.

8. קלקידן / דורית אורגד

כיצד באה לידי ביטוי ביצירה "קלקידן" ביקורת על היחס של החברה הישראלית כלפי העולים מאתיופיה? הסבר והדגם את דבריך.

שים לב: על שאלה 9 אפשר לענות רק על פי אחד מן הספרים ברשימה שלפניך.

9. סופה בין הדקלים / סמי מיכאל; הגל / מורטון רו; מען לא ידוע / קתרין קרסמן טיילור;

המסע של פרוונה / דבורה אליס

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. מה הדמות המרכזית ביצירה שלמדת מגלה על עצמה ו/או על סביבתה, ומה הוביל אותה לגילוי זה? הסבר והדגם את דבריך. (40 נקודות)

ב. האם מה שגילתה הדמות ביצירה שלמדת רלוונטי גם לחייך? הסבר את דבריך, ובסס אותם על עלילת היצירה. (10 נקודות)

בהצלחה!